

Motion till riksdagen 2024/25:3273

av Jennie Nilsson m.fl. (S)

med anledning av prop. 2024/25:42 Åtgärder för en bättre bostadsförsörjning

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt ska återkomma till riksdagen med förslag om att regeringen får meddela föreskrifter om att kommunerna under vissa villkor ska lämna hyresgarantier och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen avslår propositionens förslag om borttagande av den sista meningen i nuvarande 8 § första stycket lagen (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt ska återkomma till riksdagen med förslag om hur förturer och reglering av inkomstkrav ges tydliga begränsningar och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Vi socialdemokrater menar att en av vår tids stora utmaningar för vårt land är att utveckla en hållbar social bostadspolitik. Det handlar i grunden om att bygga fler och hållbara bostäder, att motverka den sociala segregationen och därigenom förbättra förutsättningarna för jämlika uppväxt- och levnadsvillkor och att göra det möjligt för ekonomiskt svaga grupper att lösa sitt bostadsbehov. Den självklara målsättningen för oss socialdemokrater är bra och trygga bostäder för alla. Detta förutsätter en nationell och generell bostadspolitik som fokuserar på goda bostäder åt alla – inte en marknad som fungerar för några.

Utmaningarna behöver lösas av stat och kommun i samverkan. Genom en ny, samlad bostadsförsörjningslag kan detta gemensamma ansvar tydliggöras och förutsättningar för ett åtgärdsinriktat och målfokuserat arbete skapas. En sådan ny lagstiftning kan utformas utifrån befintligt underlag i utredningen SOU 2022:14 ”Sänk tröskeln till en

god bostad” och vi beklagar, i likhet med många remissinstanser, att högerregeringen inte tagit detta arbete vidare i den nu aktuella propositionen.

I denna följdmotion lyfter vi två förslag som regeringen bör åtgärda genom att återkomma till riksdagen med kompletterande åtgärder till den nu föreslagna lagstiftningen, dels gällande kommunala hyresgarantier, dels gällande tydligare avgränsning av användning av reservationer och förturer vid kommunal förmedling av bostäder.

Förstärkt användning av kommunala hyresgarantier

I den bakomliggande promemorian från Landsbyggs- och infrastrukturdepartementet (LI2024/00083) föreslogs det att det i lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar ska införas en paragraf om att regeringen får meddela föreskrifter om att kommunerna under vissa villkor ska lämna hyresgarantier. Regeringen har i propositionen valt att inte gå vidare med detta förslag, vilket vi socialdemokrater ställer oss kritiska till.

Hyresgarantier används redan idag av många kommuner och har fungerat som väg för inte minst utsatta barnfamiljer att få tillgång till ett tryggt boende i hyresrätt med förstahandskontrakt. En fast bostad med förstahandskontrakt med stöd i form av en hyresgaranti blir ett reellt alternativ till s.k. sociala kontrakt (andrahandskontrakt behäftade med särskilda villkor från kommunens sida).

I promemorian föreslogs också utformning av en förordning om kommuners skyldighet att ställa hyresgaranti som upphäver den nuvarande ordningen att ”den eller de för vilka hyresgarantierna lämnas bedöms ha ekonomiska förutsättningar att utan försörjningsstöd enligt socialtjänstlagen (2001:453) fullgöra hyresbetalningar” och att sådana bedömningar av hushållets framtida betalningsförmåga inte längre skulle behöva göras.

I förordningsförslaget anges därtill kriterier för att kommunerna ska vara skyldiga att lämna en hyresgaranti, nämligen att det behövs för att ett hushåll, som har barn och är bosatt i kommunen, ska få förstahandskontrakt på en bostad i kommunen, men vi socialdemokrater menar att det med förslaget finns en risk att en kommun tolkar det som att hyresgaranti inte behöver beviljas, om det finns möjlighet till en fast bostad i en annan del av landet. Det skulle behöva åtgärdas för att undvika ännu en variant på s.k. social dumpning.

Vi socialdemokrater instämmer förvisso i att det är särskilt angeläget att ge barnfamiljer möjlighet till permanenta bostäder, men vill understryka att det kommunala bostadsförsörjningsansvaret inte gäller endast barnfamiljer utan alla kommuninvånare. Vikten av detta framgår med eftertryck också i många remissinstansers yttranden över utredningsbetänkandet Sänk tröskeln till en god bostad (SOU 2022:14).

Regeringen bör nu skyndsamt återkomma till riksdagen med förslag som innebär att regeringen ges möjlighet att meddela föreskrifter om att kommunerna under vissa villkor ska lämna hyresgarantier.

Tydliga begränsningar av användning av förturer och reglering av inkomstkrav

Vi socialdemokrater erinrar om att reservationer med avseende på inkomstkrav för hyresgäster är en fråga som i praktiken inrymmer stora fallgropar. Ett ensidigt fokus på

att kommuner (liksom hyresvärdar ibland) i ett förment syfte att motverka bostadsområdets utsatthet reserverar lägenheter för bostadssökande med en viss lägsta inkomst kan medföra att den faktiska tillgången på lämpliga bostäder minskar ännu mer för dem som redan i dag har svårt att etablera sig på bostadsmarknaden. Reservationer med avseende på såväl lägsta som högsta hushållsinkomst bör snarast ingå i en noga övervägd helhet inom ramen för en nationell plan för bostadsförsörjningen.

Vi socialdemokrater tillstyrker förslagen i propositionen som tydliggör att möjligheten till reservationer och förturer inte förhindrar att köavgift tas ut inom kommunal bostadsförmedling. Samtidigt menar vi att det borde anges uttryckligen att dessa åtgärder företrädesvis bör användas för dem med sociala, ekonomiska eller medicinska skäl, eller behov grundade på familjestorlek eller skydd, och som annars saknar möjlighet att få tillgång till fungerande bostäder. Hushåll med generellt goda förutsättningar på bostadsmarknaden bör i normalfallet inte bli föremål för reservationer eller förturer. Vi ser en risk att mer obegränsad användning av dessa instrument används främst i näringspolitiskt syfte i vissa kommuner och det är en utveckling som behöver hållas inom snäva ramar.

Riksdagen bör därför avslå propositionens förslag om borttagande av den avslutande meningen i 8 §, lagen (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar, ”Kravet på förmedling efter kötid ska inte hindra att ett begränsat antal lägenheter som är tillgängliga för kön fördelas enligt ett förturssystem.”

Regeringen bör därtill återkomma till riksdagen med förslag till ytterligare åtgärder för att kommuners användning av förturer och reservationer ges tydliga begränsningar, t.ex. genom att definiera hur stor andel av fastighetsbestånd som får förmedlas på dessa sätt.

Jennie Nilsson (S)

Leif Nysmed (S)

Denis Begic (S)

Markus Kallifatides (S)

Laila Naraghi (S)

Anna-Belle Strömberg (S)